

KOČEVSKI SLOVENEK

Izhaja vsakega 5., 15. in 25. dne v mesecu; če je na tak dan praznik, dan prej. — Pos. štev. 1'50 din.; letna naročnina 30 din., v zamejstvu 60 din. — Poštno-ček. rač. št. 17.785. Oglasi po ceniku. — Izdaja konz. lista, čigar predst. je Karel Škulj, župnik v Dol. vasi pri Ribnici. — Urednik Andrej Struna, Kočevje. — Tiska tiskarna J. Pavliček, Kočevje.

Rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II.

6. septembra 1923 — 6. septembra 1939

Kot se plahe ptice ob najmanjši nevarnosti zatečejo v materino gnezdo, tako se ljudstva danes stiskajo krog svojih kraljev, ker črni oblaki, ki se dvigajo nad evropskim ozračjem, ne obetajo nič dobrega. Tudi mnogi izmed naših državljanov, ki ob obilici poslov in skrbi ne morejo iz kroga svoje vsakdanjosti in se neprestano vrtijo krog sebe, dvigajo glavo in upirajo oko v krmarijo države s prošnjo: varuj nas!

Mlad je naš kralj, brez one presoje, ki jo človeku ne da ne knjiga, ne duh, marveč le lastno doživetje in lastne izkušnje, pa vendar si je visoka vladarska hiša v dobi 20 let pridobila toli zaupanja in toli ljubezni v državi, da se ljudstvo čuti varno pod njenim vodstvom. O marsikatera država nam zavida kneza namestnika Pavla, ki je zapeljal ladjo Jugoslavije v tako varen pristan, da se prav nič ne čuti orkan, ki divja po Evropi in ki je že milijone odtegnil od domače hiše, od dela, zaslužka, ker se tresejo države za svoj obstoj. Ni je države v Evropi, ki bi ne bila zbrala večje ali manjše sile svoje armade pod orožje, samo Jugoslavija je mirna in ne mobilizira. To je roka vladarske hiše, ki je z mnogimi življenjskimi izkušnjami od preprostega kmeta Karadjordja — Črnega Jurija do danes najvišje zvezana z narodi Jugoslavije na življenje in smrt. Ob tej krepki roki se usposablja naš kralj, da prevzame v par letih krmilo Jugoslavije.

Mladi kralj se razrašča v mladeniča, se usposablja za odgovornosti polno mesto, ko bo stopil sam h krmilu in vozil skozi razburkano sodobje. Da, jasnega pogleda, krepke volje, ljubečega srca mora biti oni, ki hoče svojo ladjo v tem času varno voditi. — V notranjosti strnjena kot še nikdar do-

slej, na zunaj zavarovana kot nobena država v Evropi, tako praznuje Jugoslavija 17 letni rojstni dan svojega kralja Petra II.

Prav posebno letos se dviga iz src državljanov k nebu prošnja, naj On, ki je Kralj vseh kraljev, varuje mladega vladarja in ga usposablja, da bo z umnostjo vodil in s krepko roko branil našo lepo Jugoslavijo!



Nj. Veličanstvo kralj Peter II.

„Virtutibus et musis“ — „Krepostim in umetnostim“. Tak naslov bi moral stati nad vsakim domom. Iz njega bodo izšli ljudje, žene, moške, dekleta in fantje, krepostni in veselega srca. Ko blagoslovim ta dom, hočem povedati nekaj besed, čemu naj služi dom. To je dom katoliške narodne prosvete! To ni dom prosvetnjakarstva, ki ciljev ne pozna. Katoliška narodna prosveta vidi jasno in pravilno. Ima visoko stališče, da zamore cilj, ki ga hočemo doseči, jasno in prav gledati. Vidi cilj posameznika in skupnosti, stoji na svetovnem naziranju, da s smrtjo ni konca. Šele tam je velika resničnost! Gledamo vse naokoli jasno, gledamo večne dobrine. Tukajšnji dom naj bo tudi osebnega in gospodarskega značaja. Cenimo pravilno družino, osebo, narodno in državno skupnost, ki je od Boga hotena. Nizjih dobrin ne stavimo nad višje in tako spoznamo vrednote in uredimo življenje. Cerkev nas uči, da gremo skozi začasno v večno življenje. V današnjem evangeliju smo slišali, da dvema nenkrat ne moremo služiti. Spoštovati moramo božje zapovedi, posebno IV. Urejeno je vse v svojih odnosih do stvari, ki nas obdajajo. V katoliški narodni prosveti se podvržemo IV. božji zapovedi in kar iz nje sledi. Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel in ... Spoštuj vse, kar je bilo očetu in materi sveto! Spoštuj jezik, ki so ga govorili tvoji predniki, spoštuj molitev in pesmico tvojih prednikov! Pokojni škof Slomšek je izrazil željo, da bi mu bilo dano, da bi na smrtni postelji izgovoril molitvico v svojem maternem jeziku. Spoštuj zemljo starišev in svojih prednikov! Spomin na njo naj ti bo kot spomin na stariše! Spoštuj šege in navade! Te so prešle na tebe od tvojih prednikov. Spoštuj in ljubi svojo državo! Bog naš je pripeljal v to skupnost, v naš dom. Ljubimo jo in glejmo, da bo spoštovana tudi od zunaj! — K narodni izobrazbi spada tudi gospodarski napredek, ki je steber vsakega naroda. Prosvetni domovi so tudi šole v gospodarskih vprašanjih. Po teh načelih bo tudi več podpore in božjega blagoslova! S kratkimi besedami sem vam povedal namen katoliške in narodne prosvete. Pošiljajte doraščajočo mladino, da bo imela pouk in veselje! Moje voščilo je združeno z željo, da bide dekleta in fantje, žene in moške bili trdni v katoliški veri, zvesti narodu in državi in gospodarsko krepki! V ta namen Bog pomagaj!

Po blagoslovitvi je godba zaigrala „Povsod Boga!“

Nato je otvoril narodno zborovanje, prisrčno pozdravljen od vseh prisotnih, naš kočevski narodni borec in bivši narodni poslanec župnik Karel Škulj z besedami:

„Otvaram narodno zborovanje — II. Slovenski dan na Kočevskem kot predsednik Slovenske straže na Kočevskem. Spomnimo se njega, v katerega upira svoje oko posebno zdaj 15 milijonov sohranjenih s polnim zaupanjem, vladarsko hišo, Nj. Vel. kralja Petra II., Nj. Vis. kneza namestnika Pavla, proseč Boga, da ga podpre v teh težkih urah, da bo varno vodil naš državni čoln skozi razburkano sodobje. Pošljem kr. vladarski hiši iskrene vdanostne izjave. — S frenetičnem ploskanjem je bil sprejet predlog. Godba zaigra državno himno. — Spomnim se njega, ki je z de-

II. Slovenski dan v Mozlju na Kočevskem

dne 3. septembra 1939

Že v soboto 2. septembra so zagoreli kresovi in oznanili, da bo 3. september Slovenski dan. V nedeljo že pred deveto uro so se pričeli zbirati pri kapelici pod Mozljem mozeljski Slovenci, da sprejmejo goste in prežive z njimi nekaj ur, posebno pa, da sprejmejo svojega voditelja svetnika Karola Škulja, bivšega narodnega poslanca. Avtomobil za avtomobilom je prihajal iz Kočevja ter iz drugih strani in dovažal nove goste. Ko je ura odbila 9, se je pripeljal iz Ljubljane tudi univ. prof. dr. Lukman, predsednik Prosvetne zveze v Ljubljani. Tako zbrane goste je pozdravil predsednik mozeljskega Prosvetnega društva g. Kotnik v vezani besedi. Nato pa se je premikala povorka proti mozeljski cerkvi ob zvokih godbe in vzklikih mladine. Nekateri Mozeljčani so razobesili zastave in to prvenstveno Slovenci na glavni cesti. V farni cerkvi se je vršila služba božja, nato pa se je razvil slavnostni sprevod. Koliko navdušenja in veselja na tem narodno mešanem ozemlju. S solzami v očeh je človek opazoval to narodno zavedno ljudstvo.

Slavnostni sprevod se je razvil od župne cerkve proti Prosvetnemu domu, ki leži ob državni cesti proti Črnomlju zunaj vasi Mo-

zelj. Na čelu konjenik v narodni noši z državno zastavo, za njim odbor Slovenske straže na Kočevskem ter zastopniki Slovenske straže iz Ljubljane, nato odbor Prosvetnega društva v Mozlju, nato predsednik Prosvetne zveze v Ljubljani univ. prof. dr. Lukman spremljan od gospodov, za njim duh. svet. Karel Škulj, spremljan od svojih sodelavcev na Kočevskem, nato so šle narodne noše, za njimi slovensko dijaštvo, nato vojaška godba iz Ribnice, za njimi slovenska dekleta, mladenke, mladci in fantje. Nato so se razvrstili došli gostje s kočevskimi Slovenci. Društvene zastave so bile v sprevodu tri: Krasna zastava Prosv. društva iz Ribnice, njej ob strani pa zastavi Prosv. društva iz Kočevja in Dolenje vasi.

Vsi so se razvrstili pred Prosvetnim domom, kjer je opravil blagoslovitev dr. Lukman, univ. prof., in je pred blagoslovitvijo imel prelep govor, v katerem je izvajal: „Blagoslovitev doma je vesel dan za faro, posebno pa še na teh tleh. Letošnje leto je bilo blagoslovljeno. Več domov smo letos že odprli, za zaključek pa odpiramo ta domači in prikupljivi dom, da se ga oko razveseli, ko ga zagleda. V Ljubljani nad vhodom duhovnega semenišča je vklesano:

jansko ljubeznijo podpiral in se zavzemal za nas kočevske Slovence, našega današnjega pokrovitelja, predsednika dr. Korošca, našega narodnega voditelja. Ni mogel priti sem, pač pa je poslal brzojavko, s katero pozdravlja naš II. Slovenski dan. Predlagam, da se mu pošlje vdanostna brzojavka z zagotovilom neomejne zvestobe njegovemu vodstvu. („Živijo dr. Korošec, naš voditelj!“ kliče množica.) Vojaška godba zaigra famfarski pozdrav. — Tudi minister g. dr. Krek vas pozdravlja. Je pa zadržan in ni mogel priti. (Živijo dr. Krek!)

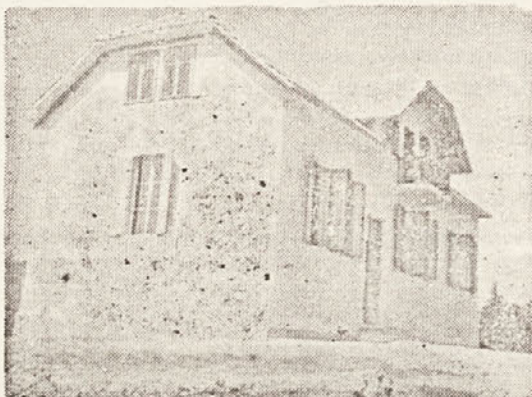
Spomnim se tudi našega dobrotnika gospoda bana dr. Natlačena. (Živijo g. ban!) Pošljemo mu srčne pozdrave in zahvalo za podporo!

Pozdravljam našega znanca in dobrega svetovalca, ki je navzoč, sreskega načelnika gospoda Brezgarja. Pozdravljam zastopnika osrednje organizacije Slovenske straže iz Ljubljane gospoda prof. Bojca in njegovega spremljevalca s prošnjo, da bi ista osrednja organizacija dala tudi dejansko podporo za to težavno delo! Pozdravljam g. Miheliča, zastopnika gasilske kočevske župe. Pozdravljam namestnika ribniškega župana g. Pakiža. Pozdravljeno naše dijaštvo in akademiki, ki naj se nasrkajo moči za delo na narodnem polju! Pozdravljeni slovenska dekleta in fantje, mladci in mladenke! Pozdravljen predsednik prosvetnega društva iz Kočevja g. prof. dr. Eržen! Pozdravljam krščansko inteligenco in njih zastopnika g. advokata dr. Lavriča in g. notarja Šonca iz Ribnice. Pozdravljam pa tudi vse ostale goste, posebno pa vas mozeljske Slovence, ki ste se toliko žrtvovali za narodno stvar. Na vse pozdrave je ljudstvo pozdravljalo! Radosten pozdrav predsedniku mogočne naše katoliške Prosvetne Zveze g. dr. Lukmanu s pristrčno zahvalo za blagoslov doma. Ponosni smo, da je dom blagoslovil baš on kot vzorno delavni predsednik naše prosvetne matice.“

Nato je povzel besedo predsednik osrednje organizacije Slovenske straže v Ljubljani gospod prof. Etbin Bojc in izjavil: Poznam kočevske razmere. Današnji dan je moj najveselejši dan, ki sem jih doživel na Kočevskem. Ta dom naj bo simbol kočevske rasti in slika tukajšnjih Slovencev. Goji naj slovensko misel in ljubezen do naroda, prinaša slogo v slovensko družino! Naj goji prosveto na temelju krščanskih načel! Po 20 letih svobodne Jugoslavije je to prvi slovenski dom na kočevskih tleh. Zahvaljujem se v imenu centralne Slovenske straže v prvi vrsti g. svetniku Škulju, ki je videl potrebo in

se žrtvoval za tukajšnje društvo in zidavo tega doma. Zahvaljujem se tudi tukajšnjemu Prosvetnemu društvu ter mozeljskim rojakom, da so postavili s svojim delom ta dom in tako postavili močno postojanko za narodno delo na Kočevskem. Slovenska straža bo sledila vaši prošnji in vas po svojih močeh podprla.

Nato je govoril zastopnik Prosvetnega društva iz Mozlja g. Kotnik, ki je dejal: V imenu mozeljskega prosvetnega društva srčno pozdravljeni! Prišli ste nas obiskat, da se prepričate, kaj je resnice o nas kočevskih Slovencih. Ali smo narodno in ver-ko zavedni? Bili ste v strahu, da smo se potujčili! Resnica je, da smo narodno in versko zavedni! Ne damo se ne strašiti, ne plašiti! Ko je naš pesnik gledal s Triglava, mu je všla beseda: Oj, Triglav moj dom, kako si krasan! Slovenski dom, kako si krasan! Krasan si pa zato, ker si prvi



Slovenski Prosvetni dom v Mozlju na Kočevskem

na Kočevskem! Ti boš priča, da biva tu del slovenskega naroda, ki ne izda svoje besede in naroda. Kako pridno smo gradili. Naši ljudje so gradili, vlačili in lahko rečem, da je za Mozelj, za nas to mogočna stavba! Iz srca se vam zahvaljujem za udeležbo in pomoč. Pristrčno pozdravljeni! Bog živi! Kot zastopnik kočevskih Slovencev iz Kočevške reke je zborovanje pozdravil g. Čepin, tudi v imenu onih, ki se zborovanja niso mogli udeležiti, z željo da se snidemo čez leto dni z istim namenom še v večjem številu v Kočevski reki.

Nato je pozdravil zborovanje g. Marolt v imenu Slovencev iz kočevske okolice. Za njim je govoril g. Vodušek v imenu Prosvetnega društva iz Kočevja in dejal: Pri nas vlada mlačnost in premalo je narodne zavesti. Okovi, ki so bili pod Avstrijo, so počili in čas je, da se narodne

bitnosti ne sramujemo! Že leta 1909. je v Dolgi vasi ustanovil kaplan g. Kopitar Slovensko prosvetno društvo, ki naj bi gojilo slovenstvo in katoliško kulturo, pa je moralo prenehati. Nahujšana množica je nanj metala kamenje in ga polivala z gnojnico. Želim bratskemu mozeljskemu društvu, da stoji trdno kot skala in kaže pot k božjemu solncu!

V imenu akademikov je pozdravil zborovanje g. Mihelič. Rekel je: Slovenski študent trpi in umrje s svojim narodom. Zanj mora živeti. Čestitam znova, da ste si zgradili tako krasen spomenik. Pristrčna zahvala gre g. svetniku Škulju, neumornemu delavcu na Kočevskem. Živel slovenski Mozelj, slovensko Kočevje in njegov voditelj Škulj!

Nato je povzel besedo glavni govornik II. Slovenskega dneva, urednik Terseglav, ki je v krasnem, nad vse lepem govoru razložil pomen katoliške narodne prosvete in svoja izvajanja globoko filozofsko utemeljil. Zaradi njegovih važnih izvajanj in tehtnosti bomo prinesli njegov govor v naslednji številki.

Nato je svetnik Škulj kot predsednik zborovanja zaključil zborovanje.

Po kosilu se je pripeljalo še mnogo ljudstva iz vseh okoliških krajev, prišli so iz najbolj oddaljenih naselij, samo da so slišali in prisostvovali II. Slovenskemu dnevu.

Popoldne so se ob zvokih godbe vršile telovadne točke: Telovadile so mladenke iz Ribnice, ki so uživale s svojim nastopom živahno odobravanje. Nad vse prikljupljiv je bil nastop članic dekleškega krožka pod vodstvom voditeljice dela dekleških krožkov v celi Sloveniji gđc. Pregljeve. Za njimi so priskakali mladci iz Kočevja, ki so s svojo prožnostjo razveselili vse gledalce, nakar so prikorakali člani, ki so s spremljevanjem godbe vršili letošnje proste vaje. Močan vtis je napravil nastop telovadcev na orodju iz Ribnice in Kočevja. Čudili smo se česa je zmožen naš kmečki fant in naš delavec. Telovadne točke na drogu in bradli so bile presenetljivo lepe. Silno spremembo so prinesla dekleta iz Loškega potoka v temni obleki, ki so smeh spremenile v solzo s svojim preciznim izvajanjem simbolične vaje pesmi „Oj, Doberdob!“ s spremljevanjem moškega pevskega zbora iz Loškega potoka. Solze so se utrinjale gledalcem ob tem ganljivem prizoru. Dekleta so morale na splošno željo ponavljati celo vajo. Kdaj je bila ta pesem po 20 letih vojne pomembnejša kot je danes? Smeh je zopet privabil prikljupljiv nastop članov Prosvetnega dru-

Fr. Uršič:

8

Vodne razmere na Kočevskem

Za odvod Rinže in vse vode v času poplave tudi iz ribniškega polja je važna soteska reke Kolpe in to od Kostela do Dola pod vasjo Predgradom. Tu se Kolpa zavije parkrat in menja smer. Teče v globoki soteski, v kateri je včasih samo malo prostora za pot, sicer pa je na desno in levo stran reke visoki breg, ki doseže tudi 400—500 m nad Kolpo. Kolpa ima povprečno nadmorsko višino 180 m. Ravno v tej soteski se izlivajo odtoki kočevske vode. Najmočnejši izliv je pri Bilpi, imenovan tudi Bilpa, nato nekoliko slabši izliv pri Žagi pod vasjo Zdihovo, naslednji še slabši pri Grglu, imenovan Kobila ter Šimetac med naseljem Vrt in vasjo Lazami. V dolino najlepše pridemo iz Spodnjega loga na Laze. Tu so že prvi vinogradi na Kočevskem.

Če pogledamo tip teh izvirov, z ozirom na kočevske vode izlivov, moramo reči, da so vsi čisto navadni bruhalniki, katere sem vam že preje opisal. Najlepši izmed vseh je gotovo Bilpa. Ljudje pravijo tudi Pri jezeru. V poldrugi uri ste iz Laz v Bilpi. Že sama soteska reke Kolpe napravi na vas veličasten vtis, kaj pa šele izliv — izvir Bilpe, ponovno prerajane Rinže. Stojite pred okoli 50 m visoko steno, ki je nagnjena in tvori nad vami strop. V stenih sami zagledate visoko gori dve

veliki odprtini. Iz njih seveda ne teče voda in pogumni jamar bi poskušal priti v nje. Nekoliko niže sta zopet dve odprtini in ljudje pripovedujejo, da se gre lahko v nje. Vse te odprtine so bivši iztoki Bilpe, oziroma Rinže, ko je ista še pravilno tekla v reko Kolpo in je tudi ista imela nekaj deset metrov višje korito. Danes pa se Bilpa ne izliva več, v hribu si je napravila pot pod gladino reke Kolpe in je prisiljena, da zaradi nepropustnih plasti bruha od spodaj navzgor kot iz kakšena bazena, ki si ga je tekom dolgega časa zelo geometrično napravila v živi skali. Pogled na dno in že vidite po ljudeh imenovano malo jezerce, ki je do 5 m globoko. Voda je prozorno čista, vidi se na dno, kar sicer pri kočevski Rinži ni slučaj, posebno v mestu Kočevju ne. Bruhalniki so običajno okroglaste oblike, ta pa je lepe pravokotniške kot da se je reka učila geometrije. V normalnem stanju jezerce miruje, v njem žive celo mali povžiči in včasih so bile celo ribe. Pod jezercem je mala brv in tam zopet teče voda proti Kolpi, ki leži niže ter poganja celo kovaču, ki pa ima samo nemško ime, je pa zaveden Slovenec, mlinsko kolo. Gorje pa, če je poplava na Kočevskem! Takrat Bilpa dviga bruha vodo na površini celotnega jezera, ki je 5 × 7 kvadratnih metrov veliko, tudi preko tri metre visoko vodo in to kar po nekaj dni. Pri zadnji poplavi je bruhal v mesecu juniju celih 15 dni. To je bil gotovo veličasten prizor, ki ga človek redko kedaj vidi!

Vedno vam pri Bilpi omenjam tudi Rinžo. Nehote se bo kdo vprašal, kako pa ve, da je

to Rinža. Priznati moram, da ne vem, toda ljudje ob Bilpi tako pravijo in sicer so vršili dolga desetletja opazovanja. Če je pričela vpadati, posebno pri Mozlju Rinža, je vpadala tudi Bilpa. To so ugotovili ljudje. Pa tudi, če vzamemo karto v roke in pogledamo smer gorskih slemen in njihov sestav na licu mesta, moramo priznati, da je to Rinža, ne glede na to tudi, da je to najmočnejši bruhalnik v soteski Kolpe in da Rinža ob poplavi odvaja iz ribniško-kočevskega polja največ vode. Seveda bi se Rinža lahko tudi barvala in morda bi nam bil že znani rezultat potrjen. To bi storili z barvilom uraninom, ki si ga pripravimo tako, da damo 1 kg uranina v 60 litrov vode. Pridati moramo še 35 gramov amonjaka, da se barvilo laže in bolje razstopi. Nato pa bi bilo treba postaviti ob Bilpi opazovalce z dolgimi steklenimi posodami, v katere bi lovili pritekajočo vodo. Že v slabo barvani vodi opazimo barvilo. Seveda pa morate tudi tu vzeti v poštev slabo premikanje vode po zemlji. Zato traja to dalje časa. Drugi slabši izvir v soteski reke Kolpe je izvir pri Žagi, takoj izpod ceste. Tudi tu se vidi bruhanje, vendar množina vode ni tako velika. V poštev za ta bruhalnik pridejo samo vode iz kočevsko-reškega polja in to Rečica, Milžunk in Belica. Danes najbolj zanimiv je izliv, oziroma izvir Šimetca, ki ima še pravilno odprtino in to vodoravno, skozi katero bruha v slučaju velike vode, drugače pa izvira izpod zidanih kobil mostiča. Človek se mora čuditi, da ta mostič še stoji — vendar stoji!

štva iz Velikih Lašč z rajanjem mladine ob zvokih harmonike. Nastop fantov in deklet iz Kočevja isto ob harmoniki z rajanjem je zaključil popoldansko prireditev. Zvoki dovršene vojaške godbe so zelo povzdignili izvajanja programnih točk. Votlo grmenje in črni oblaki na obnebu so zaplašili množico gledalcev, ki so se začeli po izvršenem programu razhajati. Velika je bila udeležba, a še trikrat večja bi bila, če bi že dopoldne grmenje in temno nebo ne bilo vrnilo veliko ljudi, nekateri so pa med slavljem zapuščali v skrbeh pred nevihto slavnostno odeti Mozelj. Vendar pa je še več gostov ostalo v dvorani in krog doma, kjer je vojaška godba igrala domače pesmi, vršila se je šaljiva pošta in ribolov.

Vsi udeleženci so bili prijetno razočarani nad lepim Domom! Vencev, slavolokov, okrasja je bilo toliko, da bi jih ne zmogla velika slovenska fara, kar so vse zvršile slovenske družine v Mozlju in Spodnjem logu. Slavlje 11. Slovenskega dneva je doseglo svoj cilj: Pokazalo je dejansko narodno delo krščanskih Slovencev na Kočevskem, ogrel je bratsko sodelovanje krščanskih organizacij v okraju in poglobil narodno zavest in dvignil slovenski ponos!

Narod, ki se zaveda svojih pravic, si še večje pridobi! Slovenstvo je npravstveno načelo. Slovenec sem in ostanem. Ker sem to biti in ostati dolžan zaradi svoje vesti.

Po podpisu sporazuma

26. t. m. je bilo uradno objavljeno besedilo o sporazumu z Hrvati. Ustanovila se je „banovina hrvatska“ iz primorske in savske banovine ter iz delov zetske, drinske in donavske banovine. V novi enoti kakor v državi je zagotovljena enakopravnost Srbov, Hrvatov in Slovencev kakor tudi enak postopek glede njihove udeležbe pri izvrševanju državne službe. V pristopnosti banovine se prenesejo vsi posli kmetijstva, trgovine in industrije, gozdov in rudnikov, zgradb, socialne politike in narodnega zdravja, telesne vzgoje, pravosodja in prosvete ter notranje uprave. Vsi ostali posli, predvsem pa posli ministrstva zunanjih zadev, železnice, pošte, finance in vojske ostanejo še nadalje skupni.

Zakonodajno oblast v stvareh Hrvatske banovine izvršujeta kralj in sabor skupno. Zastopnike v sabor voli ljudstvo s splošnim, enakim neposrednim in tajnim glasovanjem. V saboru so tudi zastopniki manjšin. Položaj Hrvatske banovine bo zajamčen s posebno ustavno uredbo, ki se ne bo mogla spremeniti brez pristanka te banovine. Vlada bo izdala nove predpise o tisku, o združenjih, zborovanjih in dogovorih, o volitvah narodnih poslancev i drugih stvareh tičočih se sporazuma.

Nova vlada se je sestavila takoj po sporazumu. Sestavil jo je zopet Dragiša Cvetković. Podpredsednik nove vlade je dr. Vladko Maček, Slovenijo zastopa dr. Miha Krek, minister vojske in mornarice je armadni general Milan Nedić, eden naših najsposobnejših generalov. Od 18

Duhovno berilo

Kongres Kristusa Kralja je napravil sklepe, ki naj omogočijo uničiti brezbržnost kristjanov naših dni in naj bodo pot do prerodenja človeške družbe, ki jo po določenem načrtu brezverci hočejo razkristjaniti. Prvi sklep gre za tem, da se bolj živo zavedamo zapovedi biti ob nedeljah in zapovedanih praznikih pri službi božji. Ta zapoved nas veže pod smrtnim grehom. Kako ljudstvo v cerkev hodi in kako se tam obnaša nam pove, koliko vere ima, koliko je res krščansko.

Slovinci gremo radi v cerkev. Po več ur daleč ob vsakem vremenu in potu hodi staro in mlado vsako nedeljo in praznik z veseljem v cerkev. To so kristjani, ti se zavedajo, kaj imajo v cerkvi. To so prijatelji božji, nad katerimi ima Bog veselje. Žal pa, da med mladim svetom taki izginjajo vedno bolj. Mnogim je kmalu vsak izgovor dober, da mašo opusti. Sedanji svet postaja vedno bolj mehkužen in komod, vsaka težavica za Boga in dušo mu je preveč. Resnično veren človek se pa ne ustraši vsake težave, še vesel in nekako srečen je, če ima za Boga kake težave prelati. Neki sveti ponos ima, če take težave premaga. K sv. maši pa naj ne hodimo iz navade ali prisiljenja, marveč srčna potreba mora kristjana gnati v cerkev. Potreba, Boga obiskati, se z njim pogovoriti, mu svoje težave potožiti, svojo ljubezen zagotoviti! Eno urco na teden vendar daruj Bogu in svoji duši!

Kristjan, ali so računi v tej zapovedi med teboj in Bogom v redu?!

ministrov je 11 Srbov, 5 Hrvatov, 1 Slovenec in 1 musliman. Predsednik vlade in štiri resorni ministri pripadajo stranki JRZ, podpredsednik, štiri resorni ministri in en minister brez listnice so predstavniki HSS in KDK, tri ministri so iz drugih političnih skupin, štiri pa so politično neopredeljeni.

S kraljevim ukazom je bil imenovan za bana Hrvatske banovine dr. Subašić iz Karlovca.

Sedanji senat in skupščina sta bila z ukazom kraljevih namestnikov od 26. avgusta razpuščena. Naknadno se bo določil dan za nove volitve in za sklicanje obeh ustanov.

Izšla je tudi uredba o razširitvi predpisov za hrvatsko banovino na ostale banovine. Razveljavljeni so tudi zakoni o volitvah, tisku, zborovanjih in združevanjih.

S tem dogovorom, ki ga je pozdravila vsa poštena Jugoslavija od vsega srca, je končana razprtija med brati, so končani vsi spori, ki je zaradi njih bolehalo vse naše politično, kulturno in gospodarsko življenje do danes. Odpira se možnost za složno delo v blagor skupnosti, odpirajo se pa tudi možnosti za kar najširše slobodščine na vseh poljih javnega življenja. Sleherni Slovenec in Jugoslovan mora to državniško delo iskreno pozdraviti, mora se ga veseliti, kajti novi složni Jugoslaviji se odpirajo vrata v novo in lepšo bodočnost.

Jugoslavija - nevtralna

Beograd, 4. septembra. Uradno poročilo kr. vlade o stališču Jugoslavije v današnjem mednarodnem položaju se glasi:

Usodni dogodki, ki se zdaj odigravajo na svetu, nalagajo kr. vladi dolžnost, da še dalje ostane dosledna politiki, ki jo je Jugoslavija odločno izvajala v zadnjih petih letih kr. namestništva s tem, da je skrbno negovala prijateljske odnose z vsemi velikimi državami ter pospeševala obstoječe dobre odnose z vsemi sosedi in ostala nevtralna pri sporih, pri katerih nista tangirani njena neodvisnost in njena integriteta. Kr. vlada je globoko prepričana, da bo tako najbolje tudi v bodoče služila ne samo življenjskim interesom naroda in države, temveč, da bo s takšnim svojim stališčem v mnogočem pomagala ponovno vrniti pomirjenje med narode. Pri izvajanju takšne svoje politike kr. vlada računa v teh težkih časih z brezrezervno podporo vsega našega naroda.

Potovanje v Rim

Stari Rim.

V starem pog. Rimu je bilo središče javnega življenja na Rimskem foru, zgodovinsko na Palatinu, versko-politično pa na Kapitolu. Na sredi trga stoji nekdanji pozlačen kip cesarja Marka Avrelija na konju. Na Kapitolu je lep razgled proti jugu na znameniti Forum Romanum — Rimski trg, široko polje samih razvalin, kjer je bilo središče rimskega javnega življenja. Desno od Fora je grič razvalin, Palatin, kjer so si premožnejši Rimljani gradili svoje palače.

Mimo Titovega slavoloka pridemo do najmogočnejšega ostanka davnih časov, do amfiteatra — Koloseja. To okroglo gledališče je služilo zabavi Rimljanov, ki so se ob krvavih predstavah naslajali in uživali. Borbe med ljudmi in živalmi so bile na dnevnem redu teh surovih zabav. Tudi mnogo kristjanov je na tem mestu umrlo mučeniške smrti. Šli smo tudi v Mamertinsko ječo, kjer sta bila zaprta sv. Peter in sv. Pavel. V ječi je še danes studenček, ki je pritekel ob priliki, ko je krstil sv. Peter spreobrnjenega stražnika. Od Koloseja vodita dve moderni cesti proti mestu. Ena vodi do Beneškega trga (Via dell' Impero); druga pa proti vratom sv. Pavla (Via dell' Trionfi). Prav pri Koloseju stoji mogočen slavolok postavljen v čast Konstantinu po njegovi zmagi nad Maksencijem ob Milvijskem mostu. Ne daleč od tu, na pobočju Eskvilina, stoji cerkev sv. Petra v vezeh, ki smo jo tudi obiskali. Posebno znamenit v tej cerkvi je kip Mojzesa, ki je Michelangelovo delo.

Drugo jutro smo se peljali ob Tiberi, pod gričem Janikulom in pod Aventinom, do Pavlovih ali Ostijskih vrat. Mimo velike Cestijeve piramide, po široki Ostijski cesti, mimo življenskega trga smo prišli do bazilike sv. Pavla. Na daleč pri treh cerkvicah (Tre Fontane) je bil obglavljen apostol sv. Pavel; pokopan pa je na mestu, kjer stoji sedaj njemu posvečena bazilika. Ta najlepša rimska cerkev, okrašena z dragocenimi slikami in mozaiki, je leta 1823 pogorela, nakar so z darovi vsega sveta sezidali novo krasno baziliko. Vse je v njej tako mogočno in lepo, 80 granitnih stebrov deli baziliko v pet ladij. Stebri ob glavnem vhodu so iz alabastra, dar egiptovskega vladarja. Nad boki v srednji in stranskih ladjah so portreti vseh papežev od Petra do Pija XI. Prečna ladja ima dva krasna oltarja iz malahita (dar ruskega carja Nikolaja I.). V tej prekrasni cerkvi smo imeli skupno sv. mašo, ki jo je daroval g. prelat dr. Slavič. Med sveto mašo smo navdušeno prepevali ter molili za močno in živo vero. Od tu smo se peljali po — Cesti sedmerih cerkva — v katakombe — v kraj, kjer so bili pokopani kristjani prvih stoletij, navadni verniki, papeži in mučenci. Ta pokopališča so morala biti zunaj mestnih vrat. Na grobovih mučencev so se kristjani radi zbirali in opravljali sveto daritev. V Rimu in okolici je poznanih okoli 70 katakomb različne velikosti. Najvažnejše so Kalistove in Domitiline katakombe, ki so največje in najstarejše, katere smo tudi mi obiskali. Takoj pri vhodu v katakombe so leta 1874 odkopali baziliko iz 4. stoletja. V katakombah je mlada cerkev rasla in se širila.

Peljali smo se po Apijski cesti, ki je bila v starih časih najznamenitejša državna cesta

(regina viarum — kraljica cest) in je vodila do morja. Krasen je pogled na Kampanijo in Albanske gore. Pri povratku v mesto smo si ogledali cerkev sv. Cecelije, ki stoji na njenem domu. Njeno truplo so našli v Katakombah nestrohnjeno in sedaj leži v prekrasni kripti pod cerkvijo. Kmalu smo dospeli v krasno najstarejšo Marijino cerkev v Rimu; Sveta Marija onstran Tibere. Notranjost je bogato okrašena s slikami in mozaiki. Od tu smo se peljali čez grič Janikul mimo Garibaldijevega spomenika, od koder je krasen razgled na Rim in okolico.

Po kosilu smo napravili izlet v Frascati, 20 km od Rima. Peljali smo se po krasni asfaltirani cesti, mimo velikanskih olčnih, pomarančnih, smokvinih in vinskih nasadov v prijazno letoviško mesto Frascati, ki slovi po najboljšem vinu. Razigrani in dobre volje ob sladki kapljici smo veselo prepevali in se prav dobro zabavali. Toda čas, ki je bil tako kratek in odmerjen, nas ni pustil dalje časa med veselo družbo; morali smo se odpeljati. Seveda samo skupina, ki je odpotovala še isti večer v Neapelj. Ob 8. uri zvečer smo z brzovlakom odhiteli iz Rima in dospeli okrog polnoči v zaželjeni Neapelj.

Vkljub pozni uri je bilo v mestu vse živo, tako po ulicah kakor po trgovinah, kar se nam je zelo čudno zdelo v primeri z našimi kraji. Na jugu radi velike dneve vročine zvečer dolgo čujejo, dočim zjutraj vstajajo dokaj pozno. Prenočili smo v lepem novem hotelu blizu kolodvora. Pozdravilo nas je kmalu lepo binkoštno jutro. Sonce je kar močno pripekalo, ko smo šli ob 6. uri k sv. maši, ki jo je daroval naš voditelj g. dr. Slavič.

Zunanji pregled

Pretekli teden bo zapisan kot usodni teden v človeški zgodovini. Imeli smo vtis, da bodo človeštvu prihranjene strahote vojne in da bo glas velikih posredovalcev, ki so brez dvoma govorili iz dna duše vsega človeštva, premagal tiste redke glasove, ki so k vojni pritiskali. Pa ni bilo tako. Komaj 20 let po zadnji svetovni vojni stojimo spet na pragu nove vojne, o kateri ne vemo ne obsega ne strahot, ki jih zna povzročiti, ne časa, ko bo divjala. Pregled razvoja dogodkov je naslednji:

Angleški predlog za pogajanja

V začetku tedna je predsednik angleške vlade v posebnem pismu na Hitlerja predlagal, da naj bi se Nemčija in Poljska mirno pogajali. Ponudil se je sam, da pridobi poljsko vlado za to, ako bo zajamčeno, da bodo pogajanja med dvema enakopravnima strankama, brez groženj in brez pritiska.

Nemški pogoji

Nemška vlada je na angleški predlog odgovorila v torek zvečer, češ, da je pripravljena čakati do četrtega zvečer, da pride polno pooblaščen zastopnik poljske vlade v Berlin, kjer mu bo nemška vlada predložila svoje pogoje za mirno poravnavo. Angleški poslanik je te pogoje slišal, ko mu jih je Ribbentrop prebral. Poljski vladi pa niso bili sporočeni, marveč bi bili poljskemu zastopniku predloženi, ko bi bil prišel v Berlin na podpis. Angleška vlada je na osnovi odgovora nemške vlade svetovala Poljski, naj pristane na načelo pogajanj, toda njej, kakor drugim se je zdelo, da so nemški pogoji, kot so ji bili ustmeno sporočeni, nesprejemljivi. V četrtek zvečer je angleška vlada odgovorila na nemško pismo, češ, da je poljska vlada pripravljena pogajati se. Takoj na to se je prijavil polski poslanik, da izjavi nemški vladi, da Poljska sprejme angleški predlog. Toda osma ura je pretekla in takoj na to so nemške radiopostaje objavile nemške pogoje, češ, da jih Poljska ni hotela sprejeti. Pogoji so bili, da se Gdansk priključi k Nemčiji in da je v poljski pomorjanski pokrajini po poteku enega leta plebiscit glede bodoče pripadnosti te dežele. Naj bo izid kakršenkoli hoče. Nemčija mora dobiti skozi to ozemlje prosto železniško in prometno cesto do Vzhodne Pruske. Poljska vlada je nato izjavila, da ona predlogov ni mogla odkloniti, ker jih sploh ni dobila na vpogled. Tako je šla mimo usodna ura.

Utemeljitev uporabe vojne sile po Hitlerju

Na Poljskem so spričo položaja na mejah objavili splošno mobilizacijo. V Nemčiji pa je bil ponoči sestavljen in v jutranjih urah objavljen Hitlerjev proglas na vojsko, kjer nemški državni kancler razlaga, zakaj mora „poljsko vprašanje“ reševati z orožjem v roki.

Priključitev Gdanskega Nemčiji

Zjutraj ob 7 — v petek — je predsednik Gdanska objavil priključitev tega mesta k Nemčiji. Hitler je takoj odgovoril da priključitev sprejme.

Ob 10 dopoldne je bila seja nemškega državnega zbora, na kateri je Hitler v enournem govoru razložil, zakaj mora proti Poljski nastopiti z orožjem v roki. Potrdil je še enkrat, da proti Angliji in Franciji nima nikakršnih zahtev, ter da bo „poljsko vprašanje“ rešila Nemčija sama, ne da bi klicala na pomoč italijansko zaveznico. V svojem govoru je določil za svoje naslednike najprej Göringa, za tem Hessa, ako bi se njemu ali Göringu kaj pripetilo.

Splošna mobilizacija v Franciji

Istčasno je bila seja francoske vlade, po kateri je bila objavljena uredba o splošni mobilizaciji vseh oboroženih sil na suhem, v zraku in na morju v Franciji in v vseh kolonijah.

Splošna mobilizacija v Angliji

Popoldne je bila seja angleške vlade, nato seja parlamenta, kjer je Chamberlain govoril o odgovornostih za to novo vojno ter o odločnosti, da bo „sedaj šla do konca“. Po seji parlamenta je bila seja kronskega sveta, na kateri je kralj podpisal ukaz o splošni mobilizaciji kopenske armade, vojnega brodomstva in letalstva.

Začasna nevtralnost Italije

Popoldne je imela seja tudi italijanska vlada. Po seji je bilo objavljeno uradno poročilo, da „italijanska vlada sama od sebe ne bo podvzela nobene vojaške pobude“ ter pismo Hitlerja na Musolinija, kjer nemški kancler ponavlja, „da Nemčija pomoči Italije ne bo potrebovala.“

Tekom večera so prišle izjave različnih držav, med njimi tudi Madžarske, da ostanejo nevtralne. Baltiške in skandinavske države so tudi med njimi.

Nemške čete prekoračile poljsko mejo

Od ranih petkovih jutranjih ur dalje so nemške čete začele napadati poljsko ozemlje vdolž vse poljsko-nemške meje. Posebno bojovita so bila letala, ki so bombardirala veliko število poljskih mest, med njimi tudi Varšavo, Krakow, Gdinjo, Poznanj. Poljska poročila govorijo o velikem številu ranjenih in mrtvih. Poljska vojska se je točno držala navodil, da ne sme nikjer preiti na napad na nemško ozemlje, marveč, da se mora omejiti samo na obrambo svojega ozemlja.

Prošnja Poljske za pomoč

Na podlagi teh dejstev je potem v petek zvečer poljska vlada javila francoski in angleški vladi, da je torej prišla v položaj, ko mora prositi za pomoč, ker je bila od strani Nemčije napadena, ki sta jo Anglija in Francija Poljski obljubili v zavezniški pogodbi.

Anglija in Francija v vojnem stanju z Nemčijo

Anglija in Francija sta pozvali Nemčijo, da takoj potegne nazaj na poljsko-nemško mejo svoje čete in ustavi sovražnosti ter da se prične mirovna pogajanja. Ker Nemčija nato ni pristala, sta obe državi odpoklicali svoja poslanika, ki sta ob odhodu izjavila, da se nahajata obe državi z Nemčijo z ozirom na poljsko pogodbo v vojnem stanju.

Nove vojne napovedi

Angleška trgovska ladja Athenea torpedirana. Od 1400 potnikov in posadke so rešeni skoraj vsi. Angleška poročila obtožujejo nemško podmornico, Nemčija pa uradno zanika vsako krivdo.

Vojno Nemčiji so objavile Avstralija, Nova Zelandija, Kanada, Indija in Egipt.

Poročajo

Stari log. Tudi mi Slovenci od tu smo se udeležili prelepega Slovenskega dneva v Mozlju. Res, da nimamo mi tukajšnji Slovenci nikake skupnosti in da rajši sam vsak v svojem kotu ždi, kot da bi šli tako skupaj, kot Mozeljčani. Novih pobud dobivamo po Kočevskem Slovincu, a skupnosti nam zelo manjka. Kdo nas bo zdramil!?

Črmošnjice. Tudi do nas je segel glas o Slovenskem dnevu v Mozlju. Šlo nas je nekaj, da tudi mi, kot Kočevski Slovenci, prisostvujemo prelepem slavlju, pa nam je silno žal, da niso

šli vsi Slovenci od nas tja! Do solz smo bil ganjeni, videč to množico, ki jo je bil privabil Slovenski dan. Pa kaj smo vse slišali in videli! Zdaj šele vidimo kako smo zaostali za slovenskimi župnijami. Tudi pri nas je treba kaj razgibati!

Breg pri Stari cerkvi. Dopis v zadnji številki Kočevskega Slovincu glede zanemarjenosti v oskrbi ceste je našel splošno odobravanje. Vsi so čutili potrebo, a nikdo se ni hotel oglasiti, zato je bil pa bolj korajžen naš Kočevski Slovinc. Pazio bomo zasledovali, kaj se bo zgodilo glede poprave omenjene ceste in poročali.

Rodine pri Črnomlju. Radovednost me je gnala v Mozelj 3. septembra, kakšen je Slovenski dan in kakšen je Dom. Mislim sem, da jo uberem po sv. maši takoj nazaj, pa me je zadržalo prav do mraka. Kar ponosen sem, da sem vse to videl — sprevid — lepe vrste mladine in kaj še vse in kaj še vse! Zmiraj sem slišal, da smo Slovenci manj vredni kot drugi, da smo samo za hlapce, da smo v primeri z drugimi manj izobraženi, sploh, da nismo za med svet. No, zdaj sem pa slišal iz ust Nemcev, da oni kaj takega pri vsem denarju, ki ga imajo v te svrhe, ne zmorejo. Priznali so, da je Prosvetni dom lep, neke barve so jih malo motile, nazadnje pa so priznali, prav imajo Slovenci, da se izkažejo, več so vredni kot pa tisti, ki svojo slovensko narodnost tajijo! Zares je bilo krasno! Oh, še kaj kmalu spet!

Dolenja vas. Že v četrtri je zagorelo v Oberhu, kjer je bila 25. avgusta upepeljena hiša, zažgana od zlobne roke. Leta 1936 je bil zažgan hlev, kmalu na to kašča, letos maja strugarna in žaga, zdaj pa še hiša, ki je bila prazna in vsled nenaseljenosti že v slabem stanju in izropana. Lani so bili izdrti peč in drugi sobni deli. Vse dela ena in ista roka, katero pa oblasti niti v enem slučaju še niso mogle izslediti. Leta 1934 je bil na hišo in na njeni lastnici go. M. Lovšin in gđ. Ano Merhar napravljen roparski napad, trije roparji so odnesli nekaj denarja in zudarci poškodovali gospodinjstvo Lovšin. Iz strahu pred nočnimi napadi sta se bili lastnici izselili. Zdi se, da vse to dela nekdo iz maščevanja. Bo pa prišel do sodbe prej ali slej!

Na Železniško direkcijo v Ljubljani naslavljam tale dopis: Kdo neki se je zmisllil, da je potrebno jutranji vlak nastaviti na tako zgodnjo uro, t. j. ob 4. uri zjutraj. Še kočevski meščani se huđujejo, ki imajo postajo prav pred nosom, kaj pa mi, ko smo dve uri daleč, pa oni, ki imajo štiri ure do bližnje postaje. Mi smo ob celo noč, če hočemo, na jurišču tranji vlak, kaj pa, če je deževno in slabopotno? Meščani iz Kočevja spijo kar celo pot iz postelje do železniškega voza in še v vozu naprej, a mi smo pa brihtni, ko moramo paziti na kolesnice v gozdu in kotanje na banovinski cesti. Tudi smo uverjeni, da bo nov voznik red odpravil zgodnjo uro in jo nastanil za 6. uro zjutraj. Torej bo na vse strani zadovoljivo z novim voznim redom!

Sprejemem gospoda ali dijaka

na hrano in stanovanja ali samo na stanovanje. Soba s posebnim vhodom v sredini mesta. Poizve se v hiši št. 52 nasproti cerkve v Kočevju.

Ljudska posojilnica v Kočevju

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

sprejema in nove hranilne vloge obrestuje po 4%,
daje kratkoročna posojila proti zastavi ali poroštvu.

Za varnost jamči neomejeno poroštvo njenih članov in lastno premoženje.